विकिस्रोतः

ദേവീഭാഗവതപുരാണമ്/സ്കന്ധഃ 03/അധ്യായഃ 07

തത്ത്വനിരൂപണവർണനമ്

ബ്രഹ്മോവാച

ഏവംപ്രഭാവാ സാ ദേവീ മയാ ദൃഷ്ടാഥ വിഷ്ണുനാ .

ശിവേനാപി മഹാഭാഗ താസ്താ ദേവ്യഃ പൃഥക്പൃഥക് .. 1 ..

വ്യാസ ഉവാച

ഇത്യാകർണ്യ പിതുർവാക്യം നാരദോ മുനിസത്തമഃ .

പപ്രച്ഛ പരമപ്രീതഃ പ്രജാപതിമിദം വചഃ .. 2 ..

നാരദ ഉവാച

പുമാനാദ്യോഽവിനാശീ യോ നിർഗുണോഽച്യുതിരവ്യയഃ .

ദൃഷ്ടശ്ചൈവാനുഭൂതശ്ച തദ്വദസ്വ പിതാമഹ .. 3 ..

ത്രിഗുണാ വീക്ഷിതാ ശക്തിർനിർഗുണാ കീദൃശീ പിതഃ .

തസ്യാഃ സ്വരൂപം മേ ബ്രൂഹി പുരുഷസ്യ ച പദ്മജ .. 4 ..

യദർഥഞ്ച മയാ തപ്തം ശ്വേതദ്വീപേ മഹാതപഃ .

ദൃഷ്ടാഃ സിദ്ധാ മഹാത്മാനസ്താപസാ ഗതമന്യവഃ .. 5 ..

പരമാത്മാ ന സമ്പ്രാപ്തോ മയാഽസൗ ദൃഷ്ടിഗോചരഃ .

പുനഃ പുനസ്തപസ്തീവ്രം കൃതം തത്ര പ്രജാപതേ .. 6 ..

ഭവതാ സഗുണാ ശക്തിർദൃഷ്ടാ താത മനോരമാ .

നിർഗുണാ നിർഗുണശ്ചൈവ കീദൃശൗ തൗ വദസ്വ മേ .. 7 ..

വ്യാസ ഉവാച

ഇതി പൃഷ്ഠഃ പിതാ തേന നാരദേന പ്രജാപതിഃ .
ഉവാച വചനം തഥ്യം സ്മിതപൂർവം പിതാമഹഃ .. 8 ..

ബ്രഹ്മോവാച
നിർഗുണസ്യ മുനേ രൂപം ന ഭവേദ്ദൃഷ്ടിഗോചരമ് .
ദൃശ്യഞ്ച നശ്വരം യസ്മാദരൂപം ദൃശ്യതേ കഥമ് .. 9 ..
നിർഗുണാ ദുർഗമാ ശക്തിർനിർഗുണശ്ച തഥാ പുമാൻ .
ജ്ഞാനഗമ്യൗ മുനീനാം തു ഭാവനീയൗ തഥാ പുനഃ .. 10 ..
അനാദിനിധനൗ വിദ്ധി സദാ പ്രകൃതിപൂരുഷൗ .
വിശ്വാസേനാഭിഗമ്യൗ തൗ നാവിശ്വാസേന കർഹിചിത് .. 11 ..
ചൈതന്യം സർവഭൂതേഷു യത്തദ്വിദ്ധി പരാത്മകമ് .
തേജഃ സർവത്രഗം നിത്യം നാനാഭാവേഷു നാരദ .. 12 ..
തഞ്ച താഞ്ച മഹാഭാഗ വ്യാപകൗ വിദ്ധി സർവഗൗ .
താഭ്യാം വിഹീനം സംസാരേ ന കിഞ്ചിദ്വസ്തു വിദ്യതേ .. 13 ..
തൗ വിചിന്ത്യൗ സദാ ദേഹേ മിശ്രീഭൂതൗ സദാവ്യയൗ .
ഏകരൂപൗ ചിദാത്മാനൗ നിഗുണൗ നിർമലാവുഭൗ .. 14 ..
യാ ശക്തിഃ പരമാത്മാ്സൗ സാ യോ്സൗ സാ പരമാ മതാ .
അന്തരം നൈതയോഃ കോ്പി സൂക്ഷ്മം വേദ ച നാരദ .. 15 ..
അധീത്യ സർവശാസ്ത്രാണി വേദാൻസാങ്ഗാംശ്ച നാരദ .
ന ജാനാതി തയോഃ സൂക്ഷ്മമന്തരം വിരതിം വിനാ .. 16 ..
അഹങ്കാരകൃതം സർവം വിശ്വം സ്ഥാവരജങ്ഗമമ് .
കഥം തദ്രഹിതം പുത്ര ഭവേത്കല്പശതൈരപി .. 17 ..
നിർഗുണം സഗുണഃ പുത്ര കഥം പശ്യതി ചക്ഷുഷാ .
സഗുണം ച മഹാബുദ്ധേ ചേതസാ സംവിചാരയ .. 18 ..
പിത്തേനാച്ഛാദിതാ ജിഹ്വാ ചക്ഷുശ്ച മുനിസത്തമ .
കടു പിത്തം വിജാനാതി രസം രൂപം ന തത്തഥാ .. 19 ..

ഗുണൈഃ സമാവൃതം ചേതഃ കഥം ജാനാതി നിർഗുണമ് .

അഹങ്കാരോദ്ഭവം തച്ച തദ്വിഹീനം കഥം ഭവേത് .. 20 ..

യാവന്ന ഗുണവിച്ഛേദസ്താവത്തദ്ദർശനം കുതഃ .

തം പശ്യതി തദാ ചിത്തേ യദാ്ഽഹങ്കാരവർജിതഃ .. 21 ..

നാരദ ഉവാച

സ്വരൂപം ദേവദേവേശ ത്രയാണാമേവ വിസ്തരാത് .

ഗുണാനാം യത്സ്വരൂപോ്ഽസ്തി ഹ്യഹങ്കാരസ്ത്രിരൂപകഃ .. 22 ..

സാത്ത്വികോ രാജസശ്ചൈവ താമസശ്ച തഥാപരഃ .

വിഭേദേന സ്വരൂപാണി വദസ്വ പുരുഷോത്തമ .. 23 ..

യജ്ജ്ഞാത്വാ വിപ്രമുച്യേ്ഽഹം ജ്ഞാനം തദ്വദ മേ പ്രഭോ .

ഗുണാനാം ലക്ഷണാന്യേവ വിതതാനി വിഭാഗശഃ .. 24 ..

ബ്രഹ്മോവാച

ത്രയാണാം ശക്തയസ്തിസ്ത്രസ്തദ്ബ്രവീമി തവാനഘ .

ജ്ഞാനശക്തിഃ ക്രിയാശക്തിരർഥശക്തിസ്തഥാപരാ .. 25 ..

സാത്ത്വികസ്യ ജ്ഞാനശക്തീ രാജസസ്യ ക്രിയാത്മികാ .

ദ്രവ്യശക്തിസ്താമസസ്യ തിസ്രശ്ച കഥിതാസ്തവ .. 26 ..

തേഷാം കാര്യാണി വക്ഷ്യാമി ശൃണു നാരദ തത്ത്വതഃ .

താമസ്യാ ദ്രവ്യശക്തേശ്ച ശബ്ദസ്പർശസമുദ്ഭവഃ .. 27 ..

രൂപം രസശ്ച ഗന്ധശ്ച തന്മാത്രാണി പ്രചക്ഷതേ .

ശബ്ദൈകഗുണമാകാശം വായുഃ സ്പർശഗുണസ്തഥാ .. 28 ..

സുരൂപൈകഗുണോ്ഽഗ്നിശ്ച ജലം രസഗുണാത്മകമ് .

പൃഥ്വീ ഗന്ധഗുണാ ജ്ഞേയാ സൂക്ഷ്മാണ്യേതാനി നാരദ .. 29 ..

ദശൈതാനി മിലിത്വാ തു ദ്രവ്യശക്തിയുതാനി വൈ .

താമസാഹങ്കാരജഃ സ്യാത്സർഗസ്തദനുവൃത്തികഃ .. 30 ..

രാജസ്യാശ്ച ക്രിയാശക്തേരുത്പന്നാനി ശൃണുഷ്വ മേ .

ശ്രോത്രം ത്വഗ്രസനാ ചക്ഷുർഘ്രാണം ചൈവ ച പഞ്ചമമ് .. 31 ..

ജ്ഞാനേന്ദ്രിയാണി ചൈതാനി തഥാ കർമേന്ദ്രിയാണി ച .

വാക്പാണിപാദപായുശ്ച ഗുഹ്യാന്താനി ച പഞ്ച വൈ .. 32 ..

പ്രാണോഽപാനശ്ച വ്യാനശ്ച സമാനോദാനവായവഃ .

പഞ്ചദശ മിലിത്വൈവ രാജസഃ സർഗ ഉച്യതേ .. 33 ..

സാധനാനി കിലൈതാനി ക്രിയാശക്തിമയാനി ച .

ഉപാദാനം കിലൈതേഷാം ചിദനുവൃത്തിരുച്യതേ .. 34 ..

ജ്ഞാനശക്തിസമായുക്താഃ സാത്ത്വികാച്ച സമുദ്ഭവാഃ .

ദിശോ വായുശ്ച സൂര്യശ്ച വരുണശ്ചാശ്വിനാവപി .. 35 ..

ജ്ഞാനേന്ദ്രിയാണാം പഞ്ചാനാം പഞ്ചാധിഷ്ഠാതൃദേവതാഃ .

ചന്ദ്രോ ബ്രഹ്മാ തഥാ രുദ്രഃ ക്ഷേത്രജ്ഞശ്ച ചതുർഥകഃ .. 36 ..

ഇത്യന്തഃകരണാഖ്യസ്യ ബുദ്ധ്യാദേശ്ചാധിദൈവതമ് .

ചത്വാര്യേവ തഥാ പ്രോക്താഃ കിലാധിഷ്ഠാതൃദേവതാഃ .. 37 ..

മനസാ സഹ ചൈതാനി നൂനം പഞ്ചദശൈവ തു .

സാത്ത്വികസ്യ തു സർഗോഽയം സാത്ത്വികാഖ്യഃ പ്രകീർതിതഃ .. 38 ..

സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മാദിഭേദേന ദ്വേ രൂപേ പരമാത്മനഃ .

ജ്ഞാനരൂപം നിരാകാരം നിദാനം തത്പ്രചക്ഷതേ .. 39 ..

സാധകസ്യ തു ധ്യാനാദൗ സ്ഥൂലരൂപം പ്രചക്ഷതേ .

ശരീരം സൂക്ഷ്മമേവേദം പുരുഷസ്യ പ്രകീർതിതമ് .. 40 ..

മമ ചൈവ ശരീരം വൈ സൂത്രമിത്യഭിധീയതേ .

സ്ഥൂലം ശരീരം വക്ഷ്യാമി ബ്രഹ്മണഃ പരമാത്മനഃ .. 41 ..

ശൃണു നാരദ യത്നേന യച്ഛ്രുത്വാ വിപ്രമുച്യതേ .

തന്മാത്രാണി പുരോക്താനി ഭൂതസൂക്ഷ്മാണി യാനി വൈ .. 42 ..

പഞ്ചീകൃത്യ തു താന്യേവ പഞ്ചഭൂതസമുദ്ഭവഃ .

പഞ്ചീകരണഭേദോഽയം ശൃണു സംവദതഃ കില .. 43 ..

പ്രഥമം രസതന്മാത്രാമുപാദായ മനസ്യപി .

കല്പയേച്ച തഥാ തദ്വൈ യഥാ ഭവതി ചോദകമ് .. 44 ..

ശിഷ്ടാനാം ചൈവ ഭൂതാനാമംശാൻകൃത്വാ പൃഥക്പൃഥക് .

ഉദകേ മിശ്രയേച്ചാംശാൻകൃതേ രസമയേ തതഃ .. 45 ..

തദാ ഭൂതവിഭാഗേ ച ചൈതന്യേ ച പ്രകാശിതേ .

ചൈതന്യസ്യ പ്രവേശാത്തു തദാ്ഽഹമിതി സംശയഃ .. 46 ..

പ്രതീയമാനേ തേനൈവ വിശേഷേണാഭിമാനതഃ .

ആദിനാരായണോ ദേവോ ഭഗവാനിതി ചോച്യതേ .. 47 ..

ഘനീഭൂതേഽഥ ഭൂതാനാം വിഭാഗേ സ്പഷ്ടതാം ഗതേ .

വൃദ്ധിം പ്രാപ്യ ഗുണൈശ്ചൈത്ഥമേകൈകഗുണവൃദ്ധിതഃ .. 48 ..

ആകാശസ്യ ഗുണശ്ചൈകഃ ശബ്ദ ഏവ ന ചാപരഃ .

ശബ്ദസ്പർശൗ ച വായോശ്ച ദ്വൗ ഗുണൗ പരികീർതിതൗ .. 49 ..

അഗ്നേഃ ശബ്ദശ്ച സ്പർശശ്ച രൂപമേതേ ത്രയോ ഗുണാഃ .

ശബ്ദസ്പർശരൂപരസാശ്ചത്വാരോ വൈ ജലസ്യ ച .. 50 ..

സ്പർശശബ്ദരസാ രൂപം ഗന്ധശ്ച പൃഥിവീഗുണാഃ .

ഏവം മിലിതയോഗൈശ്ച ബ്രഹ്മാണ്ഡോത്പത്തിരുച്യതേ .. 51 ..

സർവേ ജീവാ മിലിത്വൈവ ബ്രഹ്മാണ്ഡാംശസമുദ്ഭവാഃ .

ചതുരശീതിലക്ഷാശ്ച പ്രോക്താ വൈ ജീവജാതയഃ .. 52 ..

ഇതി ശ്രീദേവീഭാഗവതേ മഹാപുരാണേഽഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം സംഹിതായാം തൃതീയസ്കന്ധേ തത്ത്വനിരൂപണവർണനം നാമ സപ്തമോഽധ്യായഃ .. 7 ..

"https://sa.wikisource.org/w/index.php?title=ദേവീഭാഗവതപുരാണമ്/സ്കന്ധഃ_03/അധ്യായഃ_07&oldid=75586"
ഇത്യസ്മാദ് പ്രതിപ്രാപ്തമ്

-